

Gelijke
Kansen
Alliantie

Land vol kansen

Gelijke Kansen Alliantie

Beste lezer,

Elke leerling verdient de kans om diens talent te ontdekken, te groeien en een toekomst op te bouwen vol mogelijkheden. Toch weten we dat die kansen niet voor iedereen gelijk zijn. Achtergrond, opleidingsniveau of de financiële situatie van het gezin waarin een kind opgroeit hebben daar invloed op. Iedere dag zetten ouders, onderwijsprofessionals, sportcoaches, pedagogisch medewerkers en zoveel anderen zich in om het verschil te maken voor kinderen, jongeren en hun gezinnen.

De afgelopen jaren is er ook binnen het netwerk van de GKA in het hele land hard gewerkt aan het bevorderen van kansen van leerlingen. Op 101 plekken – van noord tot zuid, van kleine dorpen tot grote steden – hebben mensen zich met hart en ziel ingezet om het verschil te maken. Elk van deze plekken koos een eigen aanpak, met een eigen GKA-agenda als basis. Wat al deze initiatieven bindt, is het streven om ieder kind, mogelijkheden te bieden om mee te doen en zich te ontwikkelen. Tussen 2021 en 2024 zijn overal in het land interventies uitgevoerd die op uiteenlopende manieren hebben bijgedragen aan dat doel. Deze interventies richten zich op taalontwikkeling van leerlingen, op soepele overgangen in het onderwijs, op samenwerking tussen professionals, op de sociaalemotionele ontwikkeling van jongeren, op de samenwerking met ouders en nog veel meer. Samen vormen deze initiatieven een rijk palet aan ervaringen, inzichten en verhalen.

In deze bundel delen we een selectie van ‘parels’ uit die lokale praktijken. Elk verhaal biedt een eigen perspectief: soms vernieuwend, soms herkenbaar, altijd leerzaam. We wilden van betrokkenen zelf horen: wat is er bereikt, wat werkt (niet), waarom is dat, en onder welke voorwaarden? We hopen dat deze bundel inspireert, uitdaagt en aanzet tot nieuwe ideeën. We hopen dat het bijdraagt aan kennis over wat werkt.

De bundel is interactief vormgegeven, met tekst, beeld en video. Lees of zie je iets waar je meer over wilt weten? Vind elkaar en help elkaar verder of zoek contact met jouw regiocoördinator van de GKA. Deze verhalen laten zien dat kansengelijkheid geen eindpunt is, maar een voortdurend proces van leren, bijstellen en volhouden. Laten we blijven kijken naar wat werkt, blijven delen wat we leren en blijven doen wat verschil maakt.

Annelies Blommers

(Waarnemend) Hoofd Gelijke Kansen Alliantie

Verhalen van de betrokkenen

De interventies in deze bundel zijn geselecteerd door de regiocoördinatoren van de Gelijke Kansen Alliantie. Deze voorbeelden dienen ter inspiratie. We hebben gekozen voor een mix aan verschillende types interventies en een goede verdeling over het hele land. Van elke interventie zijn de context, aanpak en de opbrengsten opgeschreven. Ook hebben we een samenvatting gemaakt van alle geleerde lessen. Deze vind je op [pagina 36](#). Heb je vragen over de bundel? Mail dan naar gelijkekansen@minocw.nl. Ben je nieuwsgierig en wil je meer lezen bekijk dan de leestips op [pagina 38](#). Veel leesplezier!

Thema's

- Verbinding school, thuis & omgeving
- Talentontwikkeling
- Soepele overgang
- Professionalisering
- Meertaligheid
- Inclusief onderwijs

Gorinchem

G-Town: jongeren leren zichzelf en de ander kennen

Midden-Groningen

Soepele overstap van primair naar voortgezet onderwijs

Súdwest-Fryslân

Weekendschool

Amersfoort

Social worker in het primair onderwijs

Oldenzaal

De Twentse Belofte: interprofessioneel werken

Hoogeveen

Verbindende aanpak

Alkmaar

**Wegwijs in Gedrag: Anders leren
kijken naar leerlinggedrag**

Westerkwartier

Inclusief onderwijs

Oude IJsselstreek

Ouderconsulent

Den Bosch

**Community-aanpak
Gelijke Kansen**

Hoorn

Samen van Start & Startpunt

Parkstad

**Soepele overstap primair
naar voortgezet onderwijs**

Helmond

De kracht van de moedertaal

Almere

**Als ik later groot ben &
Dare to Dream 036**

Heerenveen

**Het succes van
de wijkaanpak**

G-Town: jongeren leren zichzelf en de ander kennen

‘Wie beter in contact staat met zichzelf en de ander grijpt minder snel naar geweld.’

Tjoerd Zweije
Initiatiefnemer

Context

Eind 2019 werd een school in Gorinchem opgeschrikt door een grote vechtpartij met kopschoppen. Het incident riep bij de schoolleiding vragen op. Hoe goed kennen wij onze leerlingen eigenlijk, en hoe goed kennen zij zichzelf en elkaar? Hieruit ontstond G-Town. Initiatiefnemer Tjoerd Zweije vertelt over de interventie.

‘Het idee was eenvoudig maar krachtig: wie beter in contact staat met zichzelf en begrijpt waar een ander vandaan komt, grijpt minder snel naar geweld. G-Town ontwikkelde zich met hulp van de gemeente en de GKA tot een programma waarin jongeren door middel van kunst-, cultuur- en sportactiviteiten elkaar ontmoeten, zichzelf beter leren kennen en leren omgaan met ongemak.’

Aanpak

‘De aanpak is bewust confronterend: leerlingen worden ingedeeld in gemengde groepen van verschillende klassen en scholen. Dat leidt soms tot spanning, maar juist dan ontstaat de mogelijkheid om met elkaar het gesprek aan te gaan. Het doel is niet om ongemak te vermijden, maar juist te onderzoeken: waarom voelt dit ongemakkelijk en hoe ga je ermee om?’

Opbrengsten

Inmiddels nemen meer dan 400 leerlingen uit de tweede klas van zes verschillende scholen deel aan G-Town. Door de activiteiten ontdekken zij niet alleen onvermoede talenten, maar vooral ook nieuwe kanten van zichzelf en hun klasgenoten. De opbrengsten zijn zichtbaar op meerdere niveaus. Individueel leren leerlingen omgaan met lastige situaties en herkennen ze hun eigen gevoelens en reacties beter. Sociaal gezien verbeteren de onderlinge relaties tussen de leerlingen. Door elkaars achtergrond te leren kennen, groeit het wederzijds begrip. De docenten die betrokken zijn bij G-Town worden extra getraind in hun pedagogische grondhouding, waardoor zij leerlingen beter kunnen begeleiden.

Leerlingen geven aan dat de activiteiten hen uitdagen om buiten hun comfortzone te stappen. Het opzoeken van ongemak blijkt een belangrijke leerervaring: niet alles hoeft vanzelfsprekend leuk of makkelijk te zijn om waardevol te zijn.

Het succes van G-Town is de ‘langzame, maar gestage’ groei. Tjoerd: ‘Het project begon klein, met twee scholen, en breidde zich in vier jaar tijd uit naar zes scholen en honderden leerlingen. Een andere belangrijke factor is de nadruk op de gemeenschappelijke bedoeling: waarom doen we dit, en wat verbindt ons? Door dit gesprek steeds te voeren met alle betrokken partijen blijft de gezamenlijke basis stevig verankerd. Daarnaast werkt de combinatie van ontmoeting, kunst en cultuur als katalysator. Het zijn veilige, maar uitdagende middelen waarmee jongeren zichzelf én elkaar in een nieuw licht leren zien. G-Town laat zien dat geweld voorkomen niet begint met regels of sancties, maar met verbinding, ontmoeting en het lef om ongemak aan te gaan.’

Social worker in het primair onderwijs

‘De social worker is de essentiële brug tussen school, thuis en de wijk. Er worden echt deuren geopend voor leerlingen en ouders.’

Karin van der Veen
Gemeente Amersfoort

Peter Veeken
Directeur Kindcentrum de Magneet

Nadya Aboyaakoub Akkouch
Wethouder gemeente Amersfoort

Context

De gemeente Amersfoort zet zich sterk in voor het doorbreken van generatiearmoede en het vergroten van kansengelijkheid in het onderwijs. Daarom investeert de gemeente in een stevige basis met laagdrempelige ondersteuning in de omgeving. Kinderen met gelijke talenten moeten gelijke kansen krijgen om deze talenten te ontplooiën. Amersfoort zet daarom in op ongelijk investeren om kansengelijkheid te bevorderen. Zo worden kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie beter bereikt.

Aanpak

De inzet van social workers op basisscholen komt voort uit een behoefte vanuit het onderwijsveld. Zij ondersteunen ouders met vragen uit de thuissituatie, die invloed hebben op het leren van kinderen. Dit verlaagt de drempel tot hulp en bevordert kansengelijkheid. Daarom worden social workers vooral ingezet op Amersfoortse scholen met een hoge OAB-score, waar leerlingen vaker opgroeien in kwetsbare omstandigheden. De social worker kan bijdragen aan het vergroten van de (onderwijs)kansen van deze leerlingen. De interventie is in 2020 gestart als pilot, maar is inmiddels een ingebedde aanpak in de gemeente. Er zijn 15 deelnemende scholen en 4 VVE-locaties. De ureninzet van de social workers verschilt per school en locatie. De social workers zijn in dienst van de Amersfoortse welzijnsinstantie Indebuurt033. Zij zijn actief in de wijken en hierdoor goed op de hoogte van verschillende initiatieven in de wijk. Naast hun werk als social worker hebben ze vaak ook een andere functie binnen het maatschappelijk domein. De social workers richten zich op vroegtijdig signaleren van problematiek, laagdrempelige hulp bieden en het begeleiden naar voorzieningen in de wijk.

Opbrengsten

Social workers zijn een laagdrempelig aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en leerkrachten bij schoolse en niet-schoolse problemen. Ze leggen de verbinding tussen school, thuis en omgeving en bieden gesprekken, praktische hulp en doorverwijzing naar voorzieningen. Daarnaast neemt de social worker ook druk weg bij zowel leerkrachten als andere onderwijsprofessionals. 'Als je eenmaal met een social worker hebt gewerkt, wil je niet meer zonder', zegt Peter Veeken, directeur van Kindcentrum De Magneet. De inzet van de social worker zorgt ervoor dat leerkrachten en andere onderwijsprofessionals zich op hun eigen takenpakket kunnen richten.

In het onderzoeksrapport [Impactevaluatie social worker in de school](#) wordt het succes en de impact van de interventie toegelicht. De ondersteuning van de social worker versterkt de verbinding tussen de drie leefwerelden rondom het kind (school, thuis en de omgeving). De integrale aanpak, waarbij laagdrempeligheid en ouderbetrokkenheid centraal staan, draagt bij aan het versterken van samenwerking tussen deze leefwerelden. Nadya Aboyaakoub-Akkouh, wethouder gemeente Amersfoort: 'De social worker is de essentiële brug tussen school, thuis en de wijk. Er worden echt deuren geopend voor leerlingen en ouders.'

De overstap van primair naar voortgezet onderwijs

‘Voor een succesvolle interventie is het belangrijk dat de werkzame elementen niet los van elkaar staan, maar elkaar versterken. Het begint bij een heldere duiding van de kwetsbare overstapper.’

Klarinde Bosman

Beleidsmedewerker
gemeente

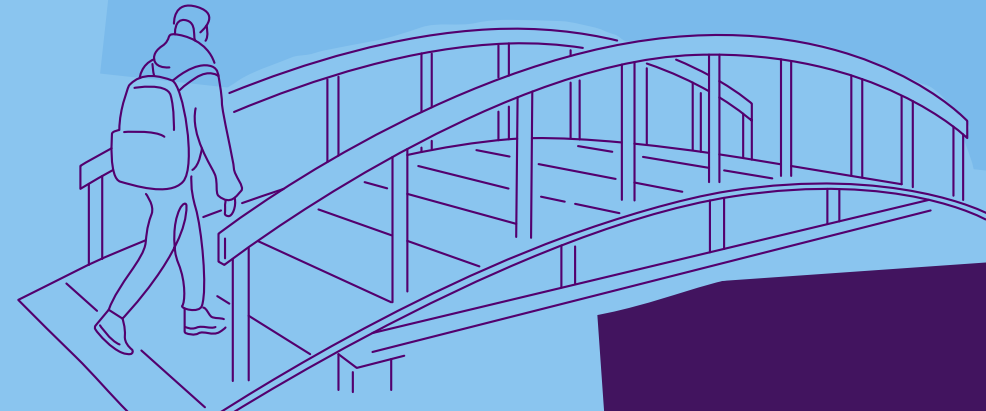
Ilse Bouwmeester

Procesbegeleider

Josha Veger

VCO Midden- en
Oost-Groningen

Context

In Midden-Groningen werken gemeente en onderwijspartners hard samen om de overstap van primair naar voortgezet onderwijs kansrijker te maken. De regio kent relatief veel onder advisering, er worden minder havo- en vwo-diploma's uitgegeven, er zijn meer voortijdige schoolverlaters en er wordt relatief veel gebruik gemaakt van jeugdhulp. In de regio speelt daarnaast veel intergenerationele armoede en er zijn beperkte sociale netwerken. Daardoor is het lastiger om hulp te vragen en te krijgen.

Procesbegeleider Ilse Bouwmeester: 'Hulp vragen zit hier niet in het dna. Daarom is in het Onderwijskansenakkoord de verbetering van de overstap van primair naar voortgezet onderwijs als doel opgenomen.' Beleidsadviseur Klarinde Bosman: 'Het onderwijsveld zag dat er verbeteringen mogelijk zijn, vooral voor risicovolle overstappers. Daar hebben we op ingespeeld.'

Aanpak

De interventie richt zich op voorbereiding in de bovenbouw van het primair onderwijs, met aandacht voor taal en rekenen, maar ook voor zelfstandigheid, veerkracht en sociale veiligheid. De versterking van de samenwerking tussen het primair en voortgezet onderwijs is belangrijk, denk aan een gezamenlijke kennismaking, kennisdeling en afspraken over de overdracht. Volgens Ilse draait het om context en taal: 'We merkten hoe belangrijk het is elkaars werkwijze te begrijpen en zo een brug te slaan. In dialoogsessies is bijvoorbeeld naar voren gekomen dat werkbezoeken tussen het primair en voortgezet onderwijs hard nodig zijn.'

Opbrengsten

De interventie leverde procesafspraken en een signaleringskaart voor risicovolle overstappers op. Zo weten onderwijsprofessionals elkaar sneller te vinden en begrijpen ze elkaar beter. Naast de interventie zijn er ook speciale themabijeenkomsten georganiseerd. Door deze ontmoetingen zijn bewustwording en samenwerking gestimuleerd. Klarinde: 'De beeldvorming wordt realistischer. Er worden meer vragen gesteld, de bereidheid om mee te werken is zichtbaar toegenomen.' Ilse vult aan: 'Mensen leggen na deze ontmoetingen sneller contact. Overleg rondom een leerling gaat daardoor effectiever. Het afstemmen van werkwijzes kost wel veel tijd, waardoor gerichte interventies voor risicoleerlingen nog niet volledig zijn opgezet.'

Klarinde: 'Voor een succesvolle interventie is het belangrijk dat de werkzame elementen niet los van elkaar staan, maar elkaar versterken. Het begint bij een heldere duiding van de kwetsbare overstapper. Scholen moeten scherp hebben over welke leerlingen het gaat en hoe je ze herkent. Daar is een gezamenlijk beleid met duidelijke afspraken voor nodig. Als dat er is dan kan een leerling zorgvuldig begeleid worden. Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende communicatie is. Door regelmatig met elkaar in gesprek te gaan, elkaars taal te leren spreken en context te begrijpen, ontstaat de basis voor goede afspraken én het vroeg signaleren van kwetsbare overstappers.'

De Twentse Belofte: interprofessioneel werken

‘De integrale toegang begint steeds meer vorm te krijgen en met IPW, onderwijs als bron én school als vindplek.’

Evelien Dierselhuis

Locatieleider
basisschool de Linde

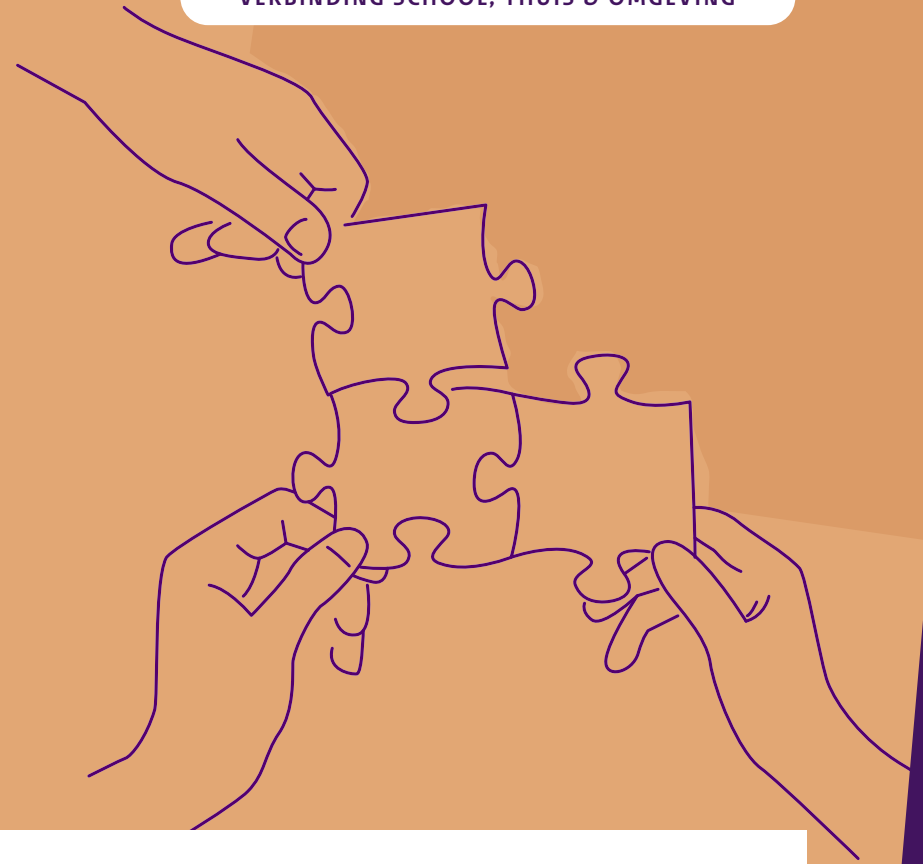
Christel Luttkhuis

Locatieleider
basisschool De Esch

Rob Muizebelt

Beleidsmedewerker
gemeente Oldenzaal

Context

Oldenzaal is een stad met een dorps karakter waar de nodige uitdagingen spelen, bijvoorbeeld op vlak van ouderbetrokkenheid en zelfredzaamheid. Om deze beter in beeld te krijgen en structurele samenwerking te bevorderen is de gemeente gestart met Interprofessioneel werken (IPW), als één van de projecten voor het primair onderwijs binnen het programma van de Twentse Belofte (onderdeel van de Lokaal Educatieve Agenda). Hierbij werkt een team van professionals uit verschillende disciplines in de wijk op basis van data samen aan een integrale aanpak om de juiste hulp en ondersteuning te bieden aan het kind.

Aanpak

Het IPW werd in eerste instantie vanuit de gemeente aangejaagd, waarbij een coördinator IPW werd aangesteld die de partners in de wijk kon ondersteunen. Er werd een blauwdruk gemaakt door alle data van de betrokken partijen te verzamelen en gezamenlijk te bespreken. Zo kon per wijk bekeken worden waar de prioriteiten lagen. Hierbij zaten de verschillende disciplines in de wijk om tafel: jeugdconsulenten, leerplicht, onderwijsbeleid, GGD, schoolmaatschappelijk werk, kinderopvang, peuteropvang, wijkagent, logopedist, etc. Vanuit deze data-sessie zijn drie speerpunten naar voren gekomen:

- (1) warme overdracht tussen kinderdagverblijf en po
- (2) verwachtingen leren uitspreken over wat je van ouders, onderwijs en andere partners mag verwachten (ouderbetrokkenheid)
- (3) nadruk op preventief werken en vroegtijdig (laagdrempelige) hulp inschakelen door elkaars expertise te gebruiken.

Per speerpunt is er een subgroep gevormd, die zich bezighoudt met de doelen van dat speerpunt en hiervoor geregeld samenkomt. De opbrengsten uit de subgroepen worden vervolgens eens in de zoveel tijd aan elkaar gepresenteerd, zodat samenhang binnen de wijk geborgd blijft. De commitment aan de samenwerking is hierbij belangrijk voor het slagen, iedereen moet het belang zien en tijd vrijmaken.

Opbrengsten

Deze aanpak heeft ervoor gezorgd dat de samenwerkingsbanden verbeterd zijn, maar ook dat elke professional elkaar weet te vinden én weet waarvoor de ander in te schakelen; onafhankelijk van individuele personen. Zo is gewerkt aan een meer duurzame samenwerkingsstructuur en wordt betere informatievoorziening mogelijk. Scholen en andere partners verwijzen nu bijvoorbeeld door naar het sociaal plein van de gemeente, waar inwoners snel geholpen kunnen worden. Ook zijn er verschillende partners direct betrokken en zichtbaar in de school, om de drempel voor ouders te verlagen om – wanneer dat nodig is – hulp in te schakelen. Er is meer eenheid, wat voor ouders rust geeft. Rob vertelt: ‘De focus voor de komende tijd is het uitwisselen van informatie op lokaal niveau. De wens voor een goede samenwerking met alle betrokken partijen komt in de volle breedte naar voren. De integrale toegang begint steeds meer vorm te krijgen en met IPW, onderwijs als bron én school als vindplek’.

Door de data te combineren zijn er – ondanks moeilijkheden met het delen van persoonsgegevens aan de start - andere speerpunten vastgesteld dan die op basis van ervaring vastgesteld waren. Zo heeft de data dus geleid tot nieuwe, integrale, inzichten en aanknopingspunten om mee aan de slag te gaan.

Daarnaast wordt er binnen de subgroepen gewerkt aan de speerpunten. Zo is er een routekaart voor de leeftijdscategorie 0-4 jaar in ontwikkeling, waarin de verwachtingen van ouders, school en ondersteuningsstructuur in de wijk zichtbaar wordt. Hierop staat bijvoorbeeld informatie over de ontwikkeling van het jonge kind, van naar het consultatiebureau gaan, zindelijkheidstraining tot inschrijving op de basisschool. Een hulpmiddel voor ouders én alle partners rondom het kind.

‘Niet alleen voor de kinderen zijn dit twee verrijkende weken. Ook de professionals worden uitgedaagd hun aanbod spelenderwijs vorm te geven.’

Margriet van der Veen

Directeur
Weekendschool SWF

Context

Stichting Weekendschool Súdwest-Fryslân (SWF) komt voort uit een initiatief van mensen uit het maatschappelijk veld, onderwijs en het bedrijfsleven. Vanuit het gedachtegoed dat veel talent van kinderen onbenut blijft, hebben zij in 2016 de basis gelegd voor een weekendschool, die in 2018 van start ging. Dit initiatief viel samen met het actieplan armoede-aanpak van de gemeente Súdwest-Fryslân. Inmiddels is de Weekendschool niet meer weg te denken uit het aanbod van de gemeente.

Stichting Weekendschool Súdwest-Fryslân wil leerlingen een breed beeld van de wereld laten zien en daagt hen uit om hun grenzen te verleggen. De interventie bestaat uit twee onderdelen: beroepenoriëntatie op zondagmiddag in de Weekendschool en de Zomerschool.

Aanpak

Kinderen mogen een jaar lang, maximaal twee jaar, deelnemen. Coördinator Margriet van der Veen: 'Kinderen vinden het leuk om te leren. Dit gaat verder dan je best doen op school en huiswerk maken. De kennismaking met interessante mensen uit de samenleving en het bedrijfsleven zorgt ervoor dat het kind een bredere blik krijgt op de mogelijkheden. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen niet gestigmatiseerd worden door hun situatie. We draaien de zogenaamde underdogpositie om: het is een voorrecht als je bij Weekendschool bent aangenomen. Je hoort bij een groep die gemotiveerd en leergierig is én van plan is om een mooie toekomst tegemoet te gaan.'

Naast de Weekendschool is ook de Zomerschool SWF gestart. Leerlingen van alle basisscholen in de gemeente kunnen meedoen. Ook kinderen die op het speciaal onderwijs zitten. Op de Zomerschool wordt gewerkt aan het voorkomen van leerverlies of de zomerdip. Zomerschool SWF is vrijwillig en gratis, maar niet vrijblijvend. Er wordt verwacht dat de kinderen actief deelnemen en alle dagen aanwezig zijn.

Opbrengsten

Beide interventies zetten het talent van het kind centraal. Dit gebeurt op basis van de overtuiging dat zowel de kinderen als de professionals elkaar inspireren en van elkaar kunnen leren. Margriet: 'Niet alleen voor de kinderen zijn dit twee verrijkende weken. Ook de professionals worden uitgedaagd hun aanbod spelenderwijs vorm te geven en de te leren onderdelen op een niet-schoolse manier aan te bieden. Dat is heel leerzaam en zorgt voor mooie interactie met de leerlingen en zeker ook onder het team dat betrokken is bij de Weekendschool. Er worden oudergesprekken gevoerd, ouders worden meegenomen in wat hun kinderen doen en er worden relevante thema's in het kader van de ontwikkeling van het kind besproken.'

Verbindende aanpak

‘ Door samen te werken en te communiceren verbetert de situatie voor betrokken kinderen en hun families.’

Berdine Harke

Programmamanager
Jong Hoogeveen

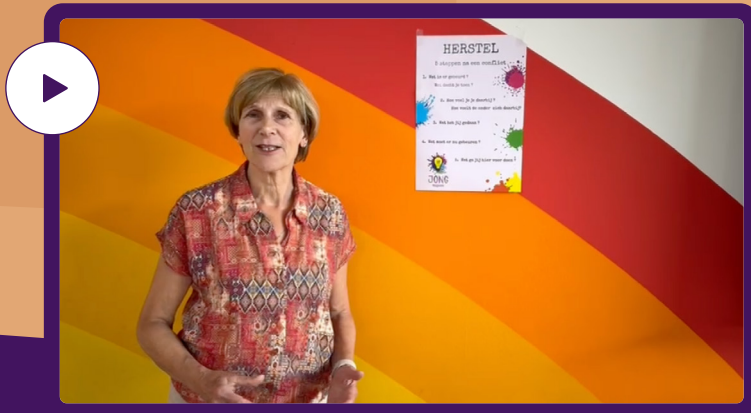
Sigrid Hartman

Ondersteuningsteam Verbindende
Aanpak en schoolleider

Context

Een grote groep inwoners in de gemeente Hoogeveen bevindt zich in een kwetsbare situatie. Er zijn uitdagingen op het gebied van armoede, laaggeletterdheid en opleidingsniveau die intergenerationeel worden doorgegeven. Waar de wieg van een kind staat bepaalt nu nog te vaak welke kansen een kind krijgt in het leven. Daarnaast hebben de kinderen in Hoogeveen ook op sociaal-emotioneel vlak de nodige uitdagingen. In 2015 heeft de gemeente Hoogeveen een nulmeting uitgevoerd naar de situatie van de jeugd in Hoogeveen. Dit was een reactie op onderzoek waaruit bleek dat Hoogeveen op de 33e plaats stond van alle Nederlandse gemeenten, wat betreft een ‘slechte leefsituatie voor de jeugd’. Na deze nulmeting is het programma Jong Hoogeveen in het leven geroepen, een programma dat tot 2040 loopt. Dit programma legt een stevige basis in de samenleving en omvat een aanpak waarbij een nieuwe generatie wordt opgeleid en intergenerationele problematiek van armoede en lage verwachtingen moet worden doorbroken. Dit gebeurt samen, juist doordat de opgaven waar de gemeente voor staat vragen om andere samenwerkingen en gelijkwaardig eigenaarschap van alle betrokken organisaties en inwoners.

In 2023 is na evaluatie van Jong Hoogeveen geconstateerd dat school dé plek is waar kinderen en gezinnen komen en dé plek waar vertrouwen is en relaties worden gebouwd met kinderen en ouders. Jong Hoogeveen is daarom van een gemeentebrede aanpak naar een maatwerkplan per school gegaan. Elke school fungeert hierbij als een centraal punt voor kinderen en gezinnen. Want: ‘de samenleving loopt op kindervoetjes de school in’. Programmamanager Berdine Harke vertelt: ‘De kern van Jong Hoogeveen is dat wij alles samen doen. Samen met scholen en andere organisaties, maar vooral ook met kinderen en jongeren: van hen vragen we wat zij nodig hebben om succesvol op te groeien in Hoogeveen.’

Aanpak

De verbindende aanpak is het fundament onder het programma. Deze aanpak is gebaseerd op de in het Engelse Leeds gebruikte *restorative practice* benadering. Een aanpak gericht op het opbouwen en herstellen van relaties en het aanleren van zelfstandige conflictoplossing. Deze aanpak bevordert gezonde relaties, conflictbemiddeling en het herstellen van schade na een conflict: 'Door samen te werken en te communiceren verbetert de situatie voor betrokken kinderen en hun families. De kern van deze aanpak is het opbouwen en herstellen van relaties, wat effectieve communicatie mogelijk maakt. Het richt zich op het wegnemen van obstakels en het bevorderen van een sterke sociale cohesie met wederzijds begrip. Voor iedereen die met kinderen en hun families werkt, is het essentieel om te focussen op het opbouwen van samenwerkingsrelaties voor uiteindelijk verandering en kansengelijkheid.' De verbindende aanpak helpt de jeugd en iedereen die bij kinderen en jongeren betrokken is, om beter met elkaar samen te werken. Het doel is een veilige, betrokken omgeving waarin iedereen zich gehoord en begrepen voelt.

Opbrengsten

De samenwerkingspartners in Hoogeveen zien de verbindende aanpak als het fundament onder Jong Hoogeveen en een bewezen effectieve methode om een nieuwe generatie op te leiden. In de afgelopen jaren zijn veel partijen met elkaar en met kinderen en jongeren vanuit deze aanpak verbonden. De verbindende aanpak maakt het verschil in het leven van kinderen omdat er langdurig gebouwd wordt aan een goede relatie en de juiste ondersteuning gegeven wordt om kansrijk op te groeien. Dus niet door te 'pamperen,' maar door op te voeden met een flinke aanmoediging en uitdaging (je kan het) én altijd met ondersteuning (ik help je). Berdine: 'We ervaren dat we steeds daadkrachtiger worden in het leggen van verbindingen en het aangaan van relaties. En dat is niet alleen in het denken rondom het sociaal domein, we doen het ook in de praktijk. Groot denken, klein doen is een belangrijk principe binnen de aanpak van Jong Hoogeveen.' Door de verbindende aanpak toe te passen in alle onderdelen van Jong Hoogeveen is er meer openheid ontstaan, een sterker gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid en spreken partners dezelfde taal. Er is nieuwsgierigheid naar het verhaal van de ander, er wordt samen geleerd en relaties en verbinding staan centraal. Schoolleider Sigrid Hartman vertelt: 'Dit alles verbindt ons, ongeacht in welke organisatie we werken. In de praktijk merken we dat het steeds neerkomt op de centrale vraag: hoe kunnen we het samen beter doen voor de kinderen in de gemeente Hoogeveen?'

Wegwijs in Gedrag: Anders leren kijken naar leerlinggedrag

‘Het gaat niet om het oplossen van gedrag, maar om bewustwording van je eigen rol als leerkracht.’

Charissa van Tintelen
Intern begeleider

Context

Hoe kunnen leerkrachten moeilijk gedrag vanuit meerdere invalshoeken bekijken? De cijfers van verwijzing naar speciaal (basis)onderwijs en de mate van schooluitval waren dusdanig hoog binnen de samenwerkingsverbanden Passend Primair Onderwijs Noord-Kennemerland en IJmond in Alkmaar, dat het bestuur een oplossing bedacht. Vanuit praktijkonderzoek naar het effect van perspectiefwisseling is de leergang Wegwijs in Gedrag ontwikkeld.

Aanpak

Intern begeleider Charissa van Tintelen vertelt: 'De kern van de interventie is dat leerkrachten leren om meervoudig perspectief in te nemen. Dat betekent dat je niet alleen naar het kind kijkt, maar ook naar je eigen handelen en dat van ouders en de groep. Het gaat dus niet om het 'oplossen' van gedrag, maar om bewustwording van je eigen rol als leerkracht en het versterken van de verbinding met de leerling. Naast de leergang voor leerkrachten is er een verkorte versie voor schoolleiders en intern begeleiders, zodat de aanpak aansluit bij schoolbeleid. Inmiddels is er ook een train-de-trainer-programma ontwikkeld om de interventie verder te verspreiden.'

'Ieder kind heeft een eigen verhaal en daar ben je je als leerkracht niet altijd bewust van. Als een kind regelmatig te laat komt dan zou het te horen kunnen krijgen 'Ben je nu alweer te laat?'. In de leergang leer je te kijken vanuit het perspectief van het kind en niet meteen te oordelen. Kan het zijn dat er iets met deze leerling aan de hand is? Misschien heeft het zich verslapen omdat er thuis veel herrie is of omdat er andere lastige omstandigheden zijn. Door meteen een aanname te doen, ga je eerder uit de relatie met het kind dan dat je de relatie versterkt.'

Opbrengsten

Met een subsidie van het NRO is een praktijkonderzoek uitgevoerd. Daaruit bleek dat de self-efficacy van leerkrachten toenam. Ze zagen gedrag minder snel als problematisch en ervoeren meer pro sociaal gedrag. Leerkrachten werden zich bewuster van hun eigen perspectief en hun aandeel in interacties. De relaties met ouders verbeterden. Door anders naar gedrag te kijken ontstaat er meer wederzijds begrip onder het motto 'we doen het samen'.

Daarnaast laten voorbeelden uit de klas zien dat kleine aanpassingen, grote verschillen kunnen maken in verbinding en rust. Het geleerde wordt direct toegepast in de praktijk en er is continu verbinding tussen theorie en klaservaring via de online leeromgeving. Daarnaast komen de trainers van de leergang zelf uit de onderwijspraktijk, daardoor sluiten ze goed aan bij de realiteit van de leerkrachten. Opvallend is dat veel deelnemers zeggen dat ze veel dingen al deden, maar onbewust. Door de leergang zijn ze bewust bekwaam geworden, wat hen helpt om inzichten te delen met collega's.

Wegwijs in Gedrag wordt inmiddels breder uitgerold, onder meer in Rotterdam. Naast het primair onderwijs is ook de kinderopvang aangesloten. De aanpak blijkt geschikt voor verschillende sectoren en regio's, van grootstedelijk tot kleinschalig. Er zijn ook kansen voor integratie in pabo's en lerarenopleidingen, zodat studenten al vroeg leren om vanuit een meervoudig perspectief te kijken.

Community-aanpak Gelijke Kansen

‘ Door deze aanpak is er een community-gevoel ontstaan, waardoor er meer wordt samengewerkt en kennis wordt uitgewisseld.’

**Kim Blatter
van den Dungen**
Projectleider Gelijke Kansen

Matthieu Boeren
Projectleider Gelijke Kansen

Said Majiti
Programmamanager
Gelijke Kansen

Context

De gemeente Den Bosch wil alle kinderen in de gemeente dezelfde kansen bieden voor een succesvolle toekomst. Vanuit deze gedachte is in 2021 het programma Gelijke Kansen gestart met focus op de omgevingsfactoren van het kind: school, wijk, thuis. Er waren al veel partijen bezig met het thema kansengelijkheid, maar de verbinding hiertussen ontbrak. Juist om te werken aan de ontwikkeling van het kind is de omgeving - het werken vanuit school, wijk, thuis - van belang. De gemeente en de partners besloten samen te werken aan gelijke kansen volgens een ‘community-aanpak’. Deze community-aanpak is onderdeel van het bredere programma Gelijke Kansen, dat gericht is op drie pijlers:

- (1) Nieuwe ervaringen opdoen: het creëren van een inspirerende en kansrijke omgeving waar kinderen vaardigheden, talenten en zelfvertrouwen ontwikkelen.
- (2) Samenwerken met ouders: samenwerking zorgt ervoor dat kinderen het beste uit zich halen.
- (3) Stimuleren van talent: het versterken van onderwijsprofessionals om vanuit hoge verwachtingen te werken en een leeromgeving te creëren waarin ieder kind wordt gezien, uitgedaagd en gestimuleerd om zijn of haar talent te ontwikkelen.

Aanpak

In deze community-aanpak werken professionals en vrijwilligers samen die zich inzetten voor kansgelijkheid. Het doel is om écht impact te maken, door samenwerking, inspiratie en (kennis) uitwisseling. Bij de start is met elkaar gekeken naar wat gelijke kansen betekent, en zijn de gezamenlijke doelen, gedeelde visie en missie geformuleerd. Projectleider Kim vertelt: 'Er kon worden gebouwd op wat de partners de afgelopen jaren al hadden gedaan. Je wilt het wiel niet opnieuw uitvinden.' De gemeente heeft hierin een verbindende en faciliterende rol, en organiseert bijvoorbeeld kennisdelingsactiviteiten en het jaarlijks terugkomend Gelijke Kansen event. Matthieu vertelt: 'Er is een sterke communicatie tussen gemeente en partners door persoonlijke aandacht voor elkaar. Dit zorgt voor een sterke opbouw van relaties en vergroot de

betrokkenheid van de partners. Ook is er veel tijd geïnvesteerd in de onderlinge contacten en netwerkvorming. Dit heeft bijgedragen aan een sterke community met korte lijntjes waarin de gemeente als laagdrempelige overheid wordt ervaren.'

Nu deze aanpak stevig staat, monitort de gemeente door gesprekken en data wat een project oplevert en maken ze samen met partners de keuzes. Said: 'Er zijn minder financiële middelen waardoor je goed moet monitoren wat het veld al doet, wat er al is en waar de gemeente kan helpen.' Hierbij werken ze vanuit het idee van: data, dialoog, doen. Dit betekent dat het gesprek op basis van data wordt gevoerd, waarbij de verhalen en duiding die horen bij de cijfers in dialoog naar voren komen. Deze gesprekken vormen de basis voor doorontwikkeling en: 'doen'.

Opbrengsten

Juist het gedeelde eigenaarschap dat is gecreëerd is een van de belangrijke succesfactoren in deze aanpak. De verantwoordelijkheid wordt gezamenlijk, als partners gedragen en daarin zijn partijen gelijken. De gemeente werkt responsief, faciliterend en verbindend en gaat uit van de kracht van het veld. Er wordt vanuit vertrouwen in de ander gewerkt. Daarbij is er door de community-aanpak daadwerkelijk een community-gevoel ontstaan, waarbij mensen elkaar goed kunnen vinden, meer samenwerken en informatie of kennis uitwisselen.

Er zijn ook uitdagingen, bijvoorbeeld omgaan met verschillende belangen tussen de (samenwerkings-)partijen of het bereiken van de juiste doelgroep. Door goede afstemming en het maken van gezamenlijke plannen wordt hierop ingespeeld. Bijvoorbeeld doordat de brugfunctionaris, jongerenwerk en school meedenken en uitwisselen over manieren om het bereik te vergroten.

Naast de uitdagingen deelt de gemeente factoren die helpend zijn voor een succesvolle interventie:

- (1) Stel vast wat de gezamenlijke doelstellingen, de keuzes en kansen zijn. Doe dit écht samen, als volwaardig partners.
- (2) Kijk bij de keuzes naar de duurzaamheid en maak ze vanuit inhoud en kwaliteit.
- (3) Werk vanuit vertrouwen in de kracht en kennis van het veld.
- (4) Tot slot, werk met lef, durf iets uit te proberen, maar ook bij te sturen als het niet zo gaat als verwacht. Dus: Doen!

De kracht van de moedertaal

‘Het is mooi om te zien hoe kinderen groeien, juist doordat hun thuistaal er mag zijn.’

Helen Vink

Adjunct directeur
KC Rijpelberg

Dorota Sobczyk

Leerkracht

Marta Szalus

Leerkracht

Context

Op Kindcentrum Rijpelberg in Helmond spreekt 69 procent van de kinderen thuis een andere taal dan het Nederlands. De school heeft veel verschillende nationaliteiten, waarvan de grootste groep Pools is. Voor hen is het Nederlands meestal nieuw als ze naar school gaan. De school besloot: laten we de moedertaal -het Pools- niet wegstoppen, maar juist inzetten als kracht. Zo ontstond de pilot De kracht van de moedertaal, om kansengelijkheid te creëren door te werken met de moedertaal.

Aanpak

Het doel van de pilot was het inzetten van de thuistaal bij het Nederlands leren spreken. Dit is gekoppeld aan het begrijpend leesonderwijs. Vanuit de Poolse taal wordt de woordenschat ontwikkeld. Hiermee wordt de Nederlandse taal uitgebreid.

Wanneer het Nederlands nog lastig is voor een leerling, kan dit zorgen voor extra uitdagingen bij het leren. Dit wil niets zeggen over de leercapaciteit van een leerling. Projectleider Kris Verbeek: 'Het is fantastisch om te zien wat het met kinderen doet wanneer ze hun moedertaal mogen spreken op school. Het geeft erkenning en vertrouwen.'

'Onderzoekers weten al langer dat een sterke moedertaal helpt bij het leren van een nieuwe taal. De moedertaal helpt bij het proces van het verbinden en het aanleren van nieuwe woorden. Dit proces versnelt omdat je gebruik maakt de Poolse woordenschat. Als kinderen goed Pools leren, gaat Nederlands leren ook sneller. Hoe meer begrip je hebt van wat je hoort of leest, hoe leuker het is. Daarbij vergroot het bewustzijn van kennis in het Pools het zelfvertrouwen van het kind, wat leidt tot betere leerresultaten en een positieve ontwikkeling.'

Opbrengsten

De leerkrachten worden hierdoor ook gemotiveerd en ontwikkelen een positieve houding tegenover meertaligheid. Zij zien dat het goed gaat met de kinderen. Leerlingen spreken zich sneller uit, ook in informele gesprekken. En dat geldt niet alleen voor de kinderen die het Nederlands niet als moedertaal beheersen. Het is inmiddels een gewoonte om te vragen wat iets betekent of hoe iets klinkt in een andere taal. De woordenschat die het kind al beheerst kun je goed inzetten om woorden in het Nederlands beter te begrijpen.

Leraren merkten dat het belangrijk is om samen te werken met de Poolse collega's. Een leerkracht vertelde: 'De aanwezigheid van de Poolse juf in de klas was heel waardevol. Leerlingen kregen meteen steun in hun eigen taal.' De effecten zijn vooral zichtbaar in het welbevinden van de kinderen. Zij voelen zich meer gezien en durven vaker mee te doen. Een leerling uit groep 8 zei: 'Door de Poolse juf snapte ik de les beter en kon ik makkelijker meedoen.' Ook ouders waren positief, al was er in het begin soms twijfel. De ondersteuning in de eigen taal was erg prettig en had duidelijk meerwaarde. De ervaring leert dat de reactie van ouders goed is mits er goed wordt uitgelegd dat er wetenschappelijk onderzoek is gedaan, dat het doel het Nederlands leren is en op welke manier het juist de (taal)ontwikkeling versterkt.

Toch zijn er ook uitdagingen. Helen vertelt: 'Het vinden van geschikte Poolse leerkrachten kost veel tijd. Ook is het soms lastig om alles in het rooster te passen en moeten ouders wennen aan het idee dat lezen in de thuistaal goed is voor de ontwikkeling van het Nederlands.'

Met deze aanpak wordt de thuistaal omarmd. Lezen in de moedertaal is geen verlies van tijd, maar een investering. Het geeft kinderen plezier, zelfvertrouwen en meer kansen om ook in het Nederlands sterk te worden. Zoals Dorota en Marta aangeven: 'Het is mooi om te zien hoe kinderen groeien, juist doordat hun thuistaal er mag zijn.'

Inclusief Onderwijs

‘De factoren die de interventie tot een succes maken zijn laagdrempelige samenwerking, betrokken personeel en een gedeelde visie.’

Yvonne Kerssemeeckers
Directeur IKC 't Sterrenpad

Ineke Cruiming
Locatiehoofd gespecialiseerd kinderdagcentrum Maricja

Context

Op Kindcentrum 't Sterrenpad en gespecialiseerd kinderdagcentrum Maricja wordt er vanuit de ambitie om inclusief onderwijs te versterken intensief samengewerkt. Beide partijen werken onder hetzelfde dak, een IKC en een gespecialiseerd kinderdagcentrum voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand of beperking. De samenwerking tussen onderwijs en zorg maakt 't Sterrenpad uniek in de regio: een inclusief kindcentrum waar kinderen samen opgroeien, ieder vanuit hun eigen mogelijkheden. De kernwaarde 'samen' uit het Jenaplanonderwijs werd ook de basis voor de samenwerking. Ouders kiezen bewust voor de pedagogische visie van de school, waarbij brede ontwikkeling en samen leren centraal staan.

Aanpak

De samenwerking tussen 't Sterrenpad en Maricja is ontstaan met het idee dat iedereen mee mag doen en inclusie centraal staat. Er zijn gezamenlijke werkgroepen, een nieuwsbrief (Sterrenstof) en teamdagen waarin inhoud en ontmoeting worden gecombineerd. De partijen werken apart, maar waar het kan zoeken ze elkaar op. Leerkrachten kijken mee bij kinderen van Maricja die richting onderwijs bewegen, terwijl specialisten van Maricja (bijvoorbeeld logopedist, fysiotherapeut) meekijken bij zorgvragen in de school. Begeleiders, ondersteunende diensten en leerkrachten leren zo vanuit hun eigen vakgebied van elkaars expertise. Het uitgangspunt blijft: wat heeft dit kind nodig en hoe maken we dat passend?

Een aansprekend voorbeeld is het maatjesproject: leerlingen uit groep 7/8 en kinderen van Maricja worden gekoppeld als maatjes en doen samen activiteiten. Ze bouwen vriendschappen op en leren vanzelfsprekend omgaan met verschillen. Dit is niet alleen merkbaar binnen de school, maar ook daarbuiten binnen de omgeving. De partijen hebben de ambitie om een actieve verbinding te maken tussen onderwijs en de omgeving van kinderen op gebieden als sport, cultuur en welzijn. Ook willen ze inzetten op het preventief signaleren van vraagstukken of problemen en in een zo vroeg mogelijk stadium ouders en leerkrachten ondersteunen bij zorg en welzijnsvraagstukken rondom kinderen.

De gemeente Westerkwartier wil dat alle kinderen gelijke ontwikkelingskansen hebben en investeert daarom in toegankelijke voorzieningen en een breed aanbod van voor- en naschoolse activiteiten. De gemeente is dan ook een aanjager van deze aanpak en legt lijntjes tussen verschillende partijen. Ook worden er werkbezoeken voor andere scholen georganiseerd. Zo wordt er echt van en met elkaar geleerd.

Opbrengsten

Het normaliseren van inclusief onderwijs versterkt de kansgelijkheid. Ook hoge verwachtingen spelen een rol, bijvoorbeeld als kinderen van Maricja aansluiten bij een kleuteractiviteit. De samenwerking heeft geleid tot een sterk teamgevoel en een doorgaande lijn in de aanpak. Het is belangrijk om dit proces vast te houden en te onderzoeken hoe dit geborgd kan worden. Borging en betrokkenheid zijn de belangrijkste randvoorwaarden.

De factoren die de interventie tot een succes maken zijn laagdrempelige samenwerking, betrokken personeel en een gedeelde visie. Uitdagingen zijn er ook: complexere zorgvragen bij Maricja, beeldvorming rond het onderwijs, wisselingen in directie en het gezamenlijk gebruik van voorzieningen. Het blijft cruciaal dat teams en ouders steeds de vraag stellen: hoe kan dit samen? Blijvend investeren in professionalisering en ontmoeting voorkomt dat samenwerking verwatert. Voor wie bij 't Sterrenpad of Maricja werkt geldt in elk geval vanzelfsprekend: je doet het mét elkaar.

Hoorn

Samen van Start & Startpunt

‘We zagen dat ouders ook vragen hadden toen hun kinderen ouder werden. Met Startpunt kunnen we ze blijven ondersteunen.’

Rubya Trouerbach
Projectleider
Samen van Start

Marja van Schagen
Adviseur en directeur
kwaliteit SCIO Groep

VERBINDING SCHOOL, THUIS & OMGEVING

START

Context

In de gemeente Hoorn bleek de overstap van peuter naar kleuter voor veel kinderen een harde knip. Vooral voor kinderen die opgroeien in minder kansrijke omgevingen was de overgang van opvang naar school groot. Om die breuk te verzachten, besloten de gemeente en haar partners de krachten te bundelen. Scholen, kinderopvang, welzijnswerk, bibliotheken en ouders gingen structureel samenwerken, met één gedeeld doel: elk kind een soepele start in het onderwijs geven. Zij zetten zich gezamenlijk, wijkgericht, in voor een betere doorgaande ontwikkellijn voor kinderen. Vanuit deze ambitie is de werkwijze Samen van Start ontwikkeld, gericht op kinderen in de leeftijdsgroep tussen 2 t/m 6 jaar. In een pilot zijn twee scholen gestart, inmiddels draait het op negen scholen. De positieve ervaringen leidden tot een volgende stap: de interventie Startpunt, voor kinderen van zes tot twaalf jaar. Daarmee blijft de ondersteuning niet beperkt tot de eerste schooljaren, maar wordt de doorgaande ontwikkellijn doorgetrokken in de middenbouw en verder. Inmiddels doen zes scholen mee aan deze vervolgenterventie – en wordt de ambitie van Hoorn om kansengelijkheid duurzaam te verankeren steeds concreter zichtbaar.

Aanpak

Een belangrijke schakel hierbij is de inzet van ouderbegeleiders en brugfunctionarissen. Met de inzet van ouderbegeleiders is geprobeerd ouders meer bij de school te betrekken. Vervolgens ondersteunen de brugfunctionarissen de stap naar de wijk. Binnen Startpunt wordt hier als doorontwikkeling van Samen van Start meer op gefocust, aangezien de samenwerking met de ouders verandert als de kinderen ouder worden. Ouders en kinderen worden dus ook actief begeleid richting activiteiten en voorzieningen (sport, zorg) in de wijk en er wordt gewerkt aan structurele samenwerking tussen professionals van alle niveaus. Een ouderbegeleider licht toe: 'We zagen dat ouders ook vragen hadden toen hun kinderen ouder werden. Met Startpunt kunnen we ze blijven ondersteunen.'

Als onderdeel van de aanpak zijn er bijvoorbeeld wekelijkse (ouder) bijeenkomsten over opvoeding, spel, onderwijs en taal. Dit leidt tot ontmoeting tussen ouders en betrokkenheid bij de activiteiten van de wijk en de school. Ouderbegeleiders en buurtmoeders vormen daarnaast een laagdrempelige brug tussen de school, de wijk en de ouders. In het bijzonder de buurtmoeders, die eerst vrijwillig en nu betaald werken, versterken het contact met gezinnen. Leerkrachten en pedagogisch medewerkers werken daarnaast beter samen en bespreken casussen. Ook wordt taalontwikkeling gestimuleerd door de inzet van leesconsulenten, er zijn peuter- en kleuterbiebs, boeken in verschillende talen en projecten zoals de Verteltas. Ten slotte is er praktische steun. Bij Startpunt is er bijvoorbeeld een Weggeefkast waar ouders spullen kunnen meenemen die ze nodig hebben. De nadruk bij de ondersteuning ligt altijd op de samenwerking met ouders, vanuit gelijkwaardigheid en gericht op de zelfstandigheid van ouders. Niet over nemen, maar hulp bieden om het zelf te kunnen doen. Wanneer nodig kan er door samenwerking met het wijkteam worden doorverwezen naar verdere hulp.

Opbrengsten

Een van de belangrijkste inzichten is dat samenwerken niet vanzelf gaat. Marja: 'We verbinden op verschillende gebieden, maar vooral met de ouders écht, zodat we ze echt leren kennen en we verder leren kijken naar hun context.' De kracht van de interventies ligt in de samenwerking en de praktische uitwerking van de aanpak. Doordat partners vaak samenkomen en elkaars taal leren spreken wordt met vallen en opstaan steeds beter gecommuniceerd en samengewerkt, en ontstaat er een betere organisatie. Zo kun je samen om de ouder heen gaan staan. De opbrengsten zijn dan ook verbindend: ouders ontmoeten elkaar meer en doen samen (kindgerichte) activiteiten, peuters hebben meer zelfvertrouwen, de inzet van buurtmoeders zorgt voor meer deelname van kinderen aan (sport)activiteiten in de wijk en er is sprake van taalbevordering door inzet van de leesconsulent.

Samen van Start en Startpunt laten zien hoe samenwerking tussen scholen, opvang, gemeente, cultuur en welzijn kan leiden tot sterke verbindingen tussen ouders, kinderen en professionals. De interventies dragen bij aan nog meer betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen, een betere doorgaande lijn in het onderwijs en kansengelijkheid.

Als ik later groot ben & Dare to Dream 036

‘We winnen het vertrouwen van de ouders door de kinderen daadwerkelijk te helpen. We doen wat we zeggen, en we zeggen wat we doen.’

Andrea Moll van der Pool
Coördinator

Context

De armoedecijfers in gemeente Almere zijn hoger dan het landelijk gemiddelde. 1 op de 7 kinderen tussen de 0 en 18 jaar groeit op in armoede. Landelijk is dit cijfer 1 op de 10. Ouders vinden het lastig om hulp te vragen, omdat ze zich schamen voor hun financiële situatie of omdat ze de overheid wantrouwen. De toeslagenaffaire heeft ouders in Almere procentueel het hardst geraakt van heel Nederland. In 2017 startte de gemeente de interventie Als ik later groot ben voor kinderen tot 12 jaar en Dare to Dream in 036 voor jongeren tussen 12 en 18 jaar. De interventie ondersteunt gezinnen die in armoede leven, maar richt zich ook op talentontwikkeling. Inmiddels is de interventie een ingebedde aanpak.

Aanpak

Andrea Moll-van der Pool is één van de vier coördinatoren: 'Ik noem ons dromenvangers, maar eigenlijk zijn we verbinders. We helpen kinderen naar de juiste plek om hun droom waar te maken. Kinderen sturen hun droom naar onze rode brievenbus als we op schoolbezoek zijn of naar onze online brievenbus. Vervolgens nodigen we ze met hun ouders uit voor een gesprek. Is de droom duidelijk, dan doen we een aanvraag bij een fonds of koppelen we ze aan een organisatie die hierbij kan helpen. Ook is er een spreekuur, elke dag in een ander deel van de stad, zodat mensen op een laagdrempelige manier kunnen langskomen.' De hulpvraag wordt positief ingestoken door het als droom te formuleren en er zit geen inkomensgrens aan. Het helpt ook dat de interventie relatief losstaat van de gemeente. 'We zijn officieel wel deel van de gemeente, maar we hebben een aparte website en in onze uitingen wordt het logo van de gemeente niet meegenomen.' De interventie zet ook in op het vergroten van de leefwereld van kinderen die in armoede opgroeien. 'Als je ouders in de bijstand zitten, dan heb je een ander beeld van de mogelijkheden. Dat doorbreken we met het 'Als ik later groot ben-college', waarin iemand vertelt over diens beroep.'

Opbrengsten

'We winnen het vertrouwen van de ouders door de kinderen daadwerkelijk te helpen. We doen wat we zeggen, en we zeggen wat we doen, dat scheidt vertrouwen.' Na een deelnemersonderzoek onder 130 deelnemers krijgt de interventie een 8,7 als rapportcijfer. De deelnemers ervaren de aanpak als veilig, warm, snel, makkelijk en duidelijk. Het afgelopen jaar heeft Als ik later groot ben/Dare to Dream 1700 kinderen geholpen.

‘ De ouderconsulenten investeren volop in het opbouwen en onderhouden van contacten met samenwerkingspartners.’

Marca van Empelen
Directeur Kindcentrum
Oersprong

Context

De gemeente Oude IJsselstreek wil dat ieder kind dezelfde kansen heeft om zich te ontwikkelen, ongeacht leefomstandigheden en thuissituatie. Daarom is in september 2023 in samenspraak met het onderwijsveld de pilot Ouderconsulent gestart. Het doel? Het vergroten van kansengelijkheid voor álle kinderen in de gemeente Oude IJsselstreek, met focus op de kernen Gendringen, Silvolde, Terborg, Uft en Varsseveld.

Juist in deze kernen is de concentratie van kinderen en gezinnen in kwetsbare situaties het grootst. De uitdagingen zijn er, maar er is ook veel verschil in de problematiek. Ouders hebben behoefte aan ondersteuning, maar weten de weg naar instanties niet. Vaak is er angst voor deze instanties, zijn er onvoldoende basisvaardigheden waardoor communicatie lastig is of is er een drempel om hulp te vragen. Dit heeft een effect op de kansengelijkheid. Onderwijsachterstanden vragen extra betrokkenheid en inzet van ouders. Als ouders vervolgens niet weten hoe te handelen, dan wordt het complex. Daarnaast hebben scholen niet de capaciteit om dit zo goed mogelijk te regelen en zijn zij niet altijd de geschikte gesprekspartners om ouders verder te helpen.

Aanpak

De laagdrempeligheid en de bekendheid van een ouderconsulent bij ouders zorgt ervoor dat ze eerder om hulp vragen. Dit bevordert de ouderbetrokkenheid, verkleint de onderwijsachterstand en werkt preventief. De pilot komt voort uit een samenwerking van de basisscholen de Wijssel (Gendringen), De Plakkenberg (Silvolde), Dynamiek (Terborg), Woelwaters, Oersprong (beide Ulft) en IKC Groeituin (Varsseveld), de gemeente Oude IJsselstreek en Sociaal Werk Oude IJsselstreek. In totaal zijn er al 42 gezinnen ondersteund door ouderconsulenten Lisanne te Kaat en Marije Klaassen. Hun agenda is divers. Denk aan gesprekken met de ouders, leerlingen en leerkrachten, aanwezigheid op ouderavonden en oudergesprekken, het organiseren van koffieochtenden voor ouders en het adviseren leerkrachten. De inzet van de ouderconsulent verschilt per school.

Opbrengsten

Lisanne en Marije zijn zichtbaar, toegankelijk en hun manier van communiceren is laagdrempelig. Ook wordt vanuit alle niveaus het contact met de ouderconsulent gestimuleerd, waardoor ouders hen ook beter weten te vinden. Het uitgangspunt is zelfredzaamheid. De ouderconsulent ondersteunt, maar stimuleert ouders om zelf verder te gaan met hulpverlening en zorgt ervoor dat dit wordt gefaciliteerd. Het is dus een doorverwijzende rol. De ouderconsulent neemt daarnaast druk weg bij leerkrachten en intern begeleiders. Denk aan het overnemen van werk zoals doorverwijzing naar samenwerkingspartners, toeleiding naar sport, beweegmogelijkheden en vrijwilligerswerk, ondersteuning bij praktische zaken en materiële zaken en schoolzaken. Zo is er voor leerkrachten en intern begeleiders meer ruimte om zich te focussen op het onderwijs. Om gezinnen zo goed en passend mogelijk te ondersteunen is samenwerken essentieel. De ouderconsulenten investeren daarom volop in het opbouwen en onderhouden van contacten met samenwerkingspartners. Hieruit zijn al veel mooie verbindingen tot stand gekomen.

Parkstad (Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum)

Een soepele en succesvolle overstap van po naar vo

‘ Partners moeten elkaar kunnen vinden, met elkaar leren praten en vanuit de eigen professionaliteit met elkaar samenwerken.’

Wim Horsch

Strategisch Adviseur College van Bestuur van Stichting Voortgezet Onderwijs Parkstad Limburg

SOEPELE OVERGANG

Context

De regio Parkstad is een gebied met een rijke geschiedenis vanuit het mijnbouwverleden, waar grootstedelijke problematiek voorkomt in een aaneengesloten, verstedelijkt gebied, dat verdeeld is over verschillende gemeentes. Er wonen relatief veel kwetsbare gezinnen met meervoudige, complexe en intergenerationele problematiek. Veel kinderen hebben problemen op het vlak van taal en niet elk kind of elke leerling krijgt de benodigde ondersteuning voor gelijke ontwikkelkansen. Het gebied kent een bestuurlijke verscheidenheid. Er zijn verschillende scholen(besturen) en er is verschil in de aanpak van zorg en welzijn per gemeente. Samenwerking met elkaar, zeker wanneer leerlingen over gemeentegrenzen naar school gaan, is daarom van belang.

Op de overgangsmomenten in het onderwijs, waaronder bij de overstap van de basisschool (po) naar het voortgezet onderwijs (vo), hebben sommige kinderen meer ondersteuning nodig om een frisse start te maken dan van huis uit kan worden geboden. Om deze reden is een gemeente-overstijgende aanpak ontwikkeld waarin verschillende gemeenten in Parkstad samenwerken aan het versoepelen van de overgang tussen het po en vo.

Aanpak

Met deze interventie worden kinderen waarvoor een goede overstap naar het vo door extra ondersteuningsbehoeften niet vanzelfsprekend is vanaf groep 7 in beeld gebracht. Hierna volgen knooppuntgesprekken met ouders, leerling, basisschool, voortgezet onderwijs en zorg op school. Op deze manier is er vroegtijdig sprake van een warme informatieoverdracht. Samen wordt gekeken hoe po en vo voorbereidingen kunnen treffen voor een goede overstap. Hoewel de uitwisseling van informatie soms lastig is, wordt door middel van de knooppuntgesprekken de informatie direct via ouders met de professionals in het vo gedeeld.

De leerling en ouders worden vervolgens in het eerste jaar op het voortgezet onderwijs begeleid door de schoolmaatschappelijk werker. Deze wordt een vertrouwd gezicht voor leerling en ouders, zodat de drempel lager is om hulp te vragen. Ook wordt er gezorgd dat alle randvoorwaarden om te leren op orde zijn. Denk aan een goede laptop, fiets en andere praktische zaken die ervoor zorgen dat een kind goed kan leren. Daarnaast wordt er een 'camp' georganiseerd voor de leerlingen, met activiteiten in de zomer/eerste week zodat de leerlingen de nieuwe school leren kennen en eerder wennen.

In de aanpak wordt er daarnaast ook vanuit de zorg, ondersteuning en het onderwijs meer samengewerkt om samen waar nodig naar passende oplossingen te zoeken, onder andere door de casuïstiekbespreking waarbij hulpverleners uit verschillende disciplines samen om tafel zitten. In plaats van kijken naar wat er niet kan volgens – de soms verschillende – procedures wordt er focust op: Wat kan ik, ondanks de regels. Zo wordt er gezocht naar de beste oplossing voor het kind of gezin.

Opbrengsten

Het opbouwen van korte lijnen en goede relaties blijkt hier van belang. Partners moeten elkaar kunnen vinden, met elkaar leren praten en vanuit de eigen professionaliteit met elkaar samenwerken. Hiervoor zijn geen handreikingen of nadere protocollen nodig, wél het voldoende faciliteren van de professional rondom de school en in de wijk. Het werken vanuit vertrouwen in de professional is cruciaal. De professionals ervaren dit als een prettige aanpak, omdat ze ondersteund worden om zelf én met elkaar naar nieuwe, creatieve oplossingen te zoeken.

Daarnaast is het belangrijk om zo vroeg mogelijk te investeren in het kind. Met deze interventie wordt dit gedaan door al voorafgaand aan de 'kwetsbare overstap' te signaleren én hierop in te spelen. Zodat de kinderen die het nodig hebben na de overstap graag naar school gaan en ze sneller hun weg binnen én plek op het vo vinden.

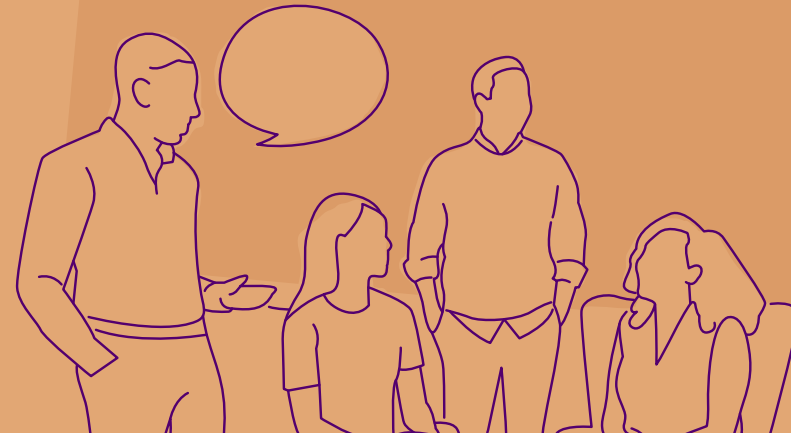

Het succes van de wijkaanpak

‘ Door deze wijkaanpak is een goed gesprek over de ‘positieve wijk’, een sterkere samenwerking en hogere betrokkenheid onder partners in de wijk ontstaan.’

Gerrie Rozema
Wethouder

Context

In de gemeente Heerenveen werken onderwijsbesturen, maatschappelijke organisaties en het gemeentebestuur – verenigd in de Lokale Educatieve Jeugdagenda (LEJA) – samen aan het vergroten van kansengelijkheid voor kinderen. Participatie staat centraal: ouders, opvoeders én jeugdigen denken actief mee. Wethouder Rozema: ‘We gunnen alle kinderen een omgeving waarin ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dat lukt alleen als we samen optrekken en ouders, opvoeders en kinderen actief betrekken. Zij weten immers zelf wat belangrijk is en moeten kunnen meedenken over wat nodig is. Het klinkt als vanzelfsprekend, maar om hier vanuit de echte participatiegedachte vorm aan te geven is een mooie uitdaging.’

De wijk De Greiden, waar ongeveer 1.200 kinderen wonen, is binnen de gemeente één van de accentwijken. Dit betekent dat de sociaaleconomische status hier lager ligt dan gemiddeld en er op gebied van gezondheid extra aandacht nodig is. In de wijk was er nog weinig samenhang tussen de voorzieningen onderling en rondom de kinderen en onvoldoende zicht op wat er bij de kinderen en hun opvoeders leefde.

Aanpak

Om hierop in te spelen is juist in deze wijk een wijkaanpak ontwikkeld. De wijk telt vijf basisscholen, een middelbare school en voorzieningen als een wijkcentrum, kinderopvang en muziekschool. Deze organisaties, inclusief welzijn, gemeente en enkele ouders, zijn in deze wijkaanpak als partners met elkaar gaan samenwerken. Samen plannen maken met kinderen en ouders, in plaats vóór hen, is één van de uitgangspunten. Ook alle kinderen meenemen, ook zij die extra ondersteuning nodig hebben, netwerken rond kinderen verbinden om duurzame samenwerking te creëren en kinderen positieve ervaringen bieden zodat zij nieuwsgierig en weerbaar blijven vormden principes in de aanpak.

Een integrale stuurgroep en coördinator startten de samenwerking. In het muziekcentrum vond een grote bijeenkomst plaats met scholen, ouders, welzijn, onderwijs en gemeente. Kinderen maakten creatieve werkstukken over het thema: 'Als ik de burgemeester van De Greiden was dan ...' Ouders en professionals bespraken daarna wat er nodig is voor een positieve wijk. Hierbij kwamen vier thema's naar voren: elkaar ontmoeten, buiten spelen, muziek als hobby en leren gebruikmaken van financiële regelingen. Om hierop in te spelen werd met scholen een 'challenge' georganiseerd. Kinderen presenteerden ideeën, waarna een jury – met daarin onder anderen de wethouder – de beste plannen honoreerde. Wethouder Gerrie Rozema: 'Kinderen mochten hun ideeën pitchen op een heus theaterpodium en kregen veel positieve reacties en applaus, een ervaring op zich.' Ook werd met de 'challenge' de behoefte van de kinderen duidelijk.

Opbrengsten

Gerrie: 'Door deze wijkaanpak is een goed gesprek over de 'positieve wijk', een sterkere samenwerking en hogere betrokkenheid onder partners in de wijk ontstaan. Ook hebben kinderen nieuwe ervaringen kunnen opdoen door een verrijkt aanbod na school en een muziekproject, waarbij sommige kinderen voor het eerst kennismaakten met zelf muziek maken'.

Daarnaast zijn ouders, verzorgers en leraren beter geïnformeerd over de voorzieningen en mogelijkheden binnen de gemeente (voor kinderen en henzelf). Ook heeft de gemeente door actieve betrokkenheid een rol gespeeld in de doelbewaking en coördinatie en is de aanpak beter zichtbaar in de wijk. Tot slot is er een blijvende aandacht voor participatie ontstaan. Het blijft belangrijk om ouders niet alleen als doelgroep te zien, maar als volwaardige pedagogische partners die mee participeren. Zoals een opbouwwerker van welzijnsorganisatie Caleidoscoop mooi verwoordde: 'Er is een zaadje geplant in de wijk dat is gaan groeien.' In de komende periode wordt deze aanpak vervolgd.

Wat hebben we geleerd?

Iedere interventie is uniek. In deze bundel geven we je een inkijkje in het hoe en waarom. Maar wat hebben de interventies gemeen? Welke lessen kunnen we eruit leren? Op deze pagina vind je de tien belangrijkste lessen die deze interventieontwikkelaars en -uitvoerders hebben geleerd. Laat je meenemen langs praktijkervaringen die laten zien wat écht werkt en ontdek hoe kleine stappen soms leiden tot groot verschil.

1. Sluit aan op de belevingswereld van ouders en kinderen

Neem het perspectief van de ouders en kinderen mee in de ontwikkelfase. Breng hun situatie in kaart en zorg dat jouw interventie goed aansluit op hun belevingswereld. Ieder kind heeft een eigen verhaal en daar zijn we ons niet altijd bewust van. Stel vragen in plaats van te oordelen.

2. Zet in op betrouwbaarheid richting de doelgroep

Dit klinkt logisch, maar is in de praktijk soms lastig. Zorg ervoor dat je beloftes waar kan maken. Win het vertrouwen van ouders door te helpen op een manier die bij hun situatie past. Doe wat je zegt en zeg wat je doet. Dat schept vertrouwen en zorgt ervoor dat de drempel om hulp te vragen lager wordt.

3. Zet in op een vraaggerichte aanpak

Zet de vraag van het kind en eventueel de ouders centraal en bied waar mogelijk maatwerk. Werk vanuit hun behoefte en blijf inchecken of de interventie daadwerkelijk aansluit.

4. Zorg voor goede samenwerking onderling

Breng alle betrokkenen bij de interventie in kaart. Zorg ervoor dat je regelmatig afstemt, verdiep je in elkaars werkwijze en expertise en sluit hier op aan. Kortom; het is niet nodig om het wiel opnieuw uit te vinden. Zet in op het versterken van de betrokkenheid van alle partijen. Bij deze manier van werken breng je ook samen de visie en doelen in kaart.

5. Oefen met meervoudig perspectief

Leer om meervoudig perspectief in te nemen. Dit sluit aan op les 1. Dat betekent dat je niet alleen naar het kind kijkt, maar ook naar je eigen handelen en dat van ouders en andere betrokkenen. Het gaat dus niet om het 'oplossen' van gedrag, maar om bewustwording van je eigen rol. Kijk vanuit het perspectief van het kind en oordeel niet meteen. Door meteen een aanname te doen, ga je eerder uit de relatie met het kind dan dat je de relatie versterkt.

6. Zorg voor laagdrempelige communicatie

Maak het makkelijk om hulp te vragen. Toegankelijkheid verlaagt de drempel hiertoe. Denk aan toegankelijke manieren van contact. Benader ouders actief en geef ze inzicht in de mogelijkheden tot hulp en ondersteuning.

7. Zorg goed voor je eigen mensen

Naast het zoeken van verbinding en versterken onderling is het ook belangrijk om je eigen mensen zo goed mogelijk te faciliteren en ondersteunen. Breng goed in kaart wat het team nodig heeft om volop te kunnen functioneren.

8. Ga ongemak niet uit de weg

Wrijving leidt tot glans. Ga binnen de samenwerking, maar ook richting de kinderen het ongemak niet uit de weg. Dat leidt soms tot spanning, maar juist dan ontstaat de mogelijkheid om met elkaar het gesprek aan te gaan. Het doel is niet om ongemak te vermijden, maar te onderzoeken: waarom voelt dit ongemakkelijk en hoe ga je ermee om? Dit leidt tot eerlijke communicatie en maakt duidelijk wat ieders behoefte is.

9. Betrek ouders als volwaardige partner en werk met hen samen

Blijf aandacht houden voor participatie. Zie ouders niet alleen als doelgroep, maar als volwaardige pedagogische partners die participeren. Betrek ze bij de ontwikkeling en inzet van interventies en vraag ze ook tijdens processen om inbreng en evaluatie.

10. Zorg ervoor dat alle neuzen dezelfde kant opstaan

Zorg voor een gedeelde visie en stel samen doelen op en blijf hierin investeren. Betrek daarbij alle partijen, ook de partijen die niet direct meewerken, maar wel betrokken zijn. Een gedeelde visie zorgt voor minder ruis en gedeeld eigenaarschap. Dit is een doorlopend proces waar je tijd in moet blijven investeren. Borging is daarbij ook van belang. Zorg ervoor dat de samenwerking duurzaam is en veranker het in de werkwijze. Dat betekent dat kennis overdraagbaar moet zijn en dat investeert in een structuur die dit mogelijk maakt.

Meer informatie

Ben je nieuwsgierig en wil je meer weten over de uitgelichte interventies? Op deze pagina vind je per interventie een overzicht aan leestips. Wil je graag contact met één van de geportretteerden of de interventieontwikkelaars of heb je vragen over de bundel? Mail dan naar gelijkekansen@minocw.nl.

Gorinchem

> [Project G-Town](#)

Súdwest-Fryslân

> [Weekendschool Súdwest-Fryslân: Ontwikkel Je Talenten](#)

Hoorn

> [Website Samen van Start](#)

Alkmaar

> [Leer hoe meervoudig perspectiefnemen leraren helpt! - Wegwijs in gedrag](#)

> [Wegwijs in het gedrag van kinderen | Gelijke kansen](#)

Den Bosch

> [Gelijke Kansen Community - Gelijke Kansen 's-Hertogenbosch](#)

Almere

> [Interventie Almere: Als ik later groot ben en Dare to Dream 036 | Gelijke kansen](#)

> [Als ik later groot ben in Almere... | Als ik later groot ben in Almere...](#)

Oude IJsselstreek

> [Ouderconsulent - Sociaal Werk Oude IJsselstreek](#)

Hoogeveen

- > [Jong Hoogeveen | LinkedIn](#)
- > [Studiereis naar Kortrijk versterkt basis verbindende aanpak Hoogeveen | Gelijke kansen](#)
- > [Interventie Hoogeveen: 'Een nieuwe generatie opleiden' | Gelijke kansen](#)

Midden-Groningen

- > [Gemeente Midden-Groningen | Gelijke kansen](#)
- > [Overgang PO-VO - Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs Groningen](#)

Oldenzaal

- > [Vroegtijdig schoolverlaten voorkomen, dat is Twentse Belofte!](#)
- > [Handboek Interprofessioneel werken | Twentse Belofte](#)

Westerkwartier

- > [Onderwijs, zorg en opvang onder één inclusief dak in de gemeente Westerkwartier | Gelijke kansen](#)
- > [Gemeente Westerkwartier | Gelijke kansen](#)

Helmond

- > ['Het spreken in de thuistaal helpt bij de ontwikkeling van het Nederlands'](#)
- > [De kracht van de moedertaal: Een pilot met impact op KC Rijpelberg in Helmond | Gelijke kansen](#)

Parkstad

- > [Gemeente Kerkrade | Gelijke kansen](#)
- > [Parkstad Scholen | Naar het voortgezet onderwijs in Parkstad](#)

Amersfoort

- > [Onderzoeksrapport Frisse Blikken](#)
- > [Interventie Amersfoort: Sociaal werker binnen het schoolteam voor preventieve hulp | Gelijke kansen](#)

Heerenveen

- > [Gemeente Heerenveen | Gelijke kansen](#)
- > [BUITENgewoon De Greiden](#)

Land vol kansen